

Сеул, 1946 рік

Серце Сонджу закалатало швидше, коли вона побачила двох високих американців у військовій формі, що йшли до будівлі Центральної Корейської адміністрації. Через місяць після того, як американці скинули бомби на Хірошіму та Наґасакі, один із її однокласників-японців прийшов до неї додому і вони заридали разом. Відтоді минув уже понад рік. Сонджу кинула ще один погляд на широкі спini американців перед тим, як повернути наліво та перейти викладений бруківкою бульвар. Вона сильніше стисла камінь думок у своїй обтягненій рукавичкою руці та пришвидшила крок. Сухе листопадове повітря дерло їй горло, кожен її подих випускав хмару білого диму. *«Восьмий будинок на розі, нещодавно побілена традиційна оселя»*, – так їй сказала Місу. Після чотирьох стуків лаковані дерев'яні двері прочинилися і в отворі з'явилася голова молодой покоївки.

– Я подруга вашої хазяйки, – сказала Сонджу.

Покоївка відчинила ворота, щоб впустити її, і Сонджу покрокувала крізь внутрішній двір просто до жилої частини. Покоївка прослизнула повз Сонджу, схилилася в поклоні, наче чапля, й урочисто оголосила:

– До вас гостя, пані.

Місу відчинила двері з матового скла, її обличчя засяяло, наче перші весняні промінчики.

– Ах, це ти.

Вона вхопила Сонджу під руку та провела дівчину до кімнати. Її довга сатинова сукня наче шепотіла з кожним кроком. У подружній кімнаті Місу все було новим та блискучим – свіжолакована паперова підлога, подвійна шафа біля однієї стіни, гарно складена купа подушок для підлоги. На іншій стіні красувалися три блакитно-білі порцелянові вироби, що стояли на маленькому креденсі*. В одному з них, наче якась коштовність, лежав камінь думок Місу. Сонджу всміхнулася й торкнулася каменю у своїй кишені. Кунгу, Місу та Сонджу – кожен із них взяв собі по пласкому камінцю з церковного подвір'я, ще коли навчалися у початковій школі. Вони називали їх «каменями думок».

Сонджу зняла пальто та рукавички. Коли вона сідала на підлогу, то помітила вишиті квіти на рожевій сукні Місу. Тоді швидко поглянула на власну спідницю із сірої вовни, схожу на дірндль**.

– Ти аж сяєш, Місу. Подружнє життя тобі пасує.

Тонкі кінчики вишневих губ Місу підскачили. Її очі заблищали. Раптом усмішка зникла з її обличчя і вона стала роздивлятися Сонджу.

– Щось не так. Скажи мені.

Сьорбнувши гарячого ячмінного чаю, Сонджу відповіла:

– Цього ранку мати повідомила, що моя сестра заручилася. Весілля справлятимуть у квітні. Вона сказала, що не дозволить, щоб її доньки одружувалися не за чергою.

Вона стала водити пальцями по окантовці подушки, аж доки не дійшла до краю.

– Я ще не готова.

– А коли ж будеш? Тобі майже двадцять.

– І ти тепер теж мої роки рахуєш?

* Креденс (італ. *credenza*) – шафа для зберігання посуду, столової білизни, закусок, напоїв. – Тут і далі примітки редакторки.

** Дірндль (нім. *dirndl*) – костюм, стилізований під традиційне вбрання населення німецькомовних альпійських регіонів.

Усередині Сонджу аж скривило від свого різкого голосу, тому цього разу вона промовила вже лагідніше:

– Я хочу вийти заміж за Кунгу. Що мені робити?

Брови Місу аж підскачили від здивування.

– Вийти за Кунгу?

Вона зітхнула, наче від втоми, а тоді сказала:

– Треба було перестати з ним бачитися, ще коли ми закінчили середню школу. Не просто так у тому віці розділяють хлопців і дівчат.

Сонджу хотіла сказати щось таке ж беззаперечне, але натомість промовила:

– Але ми не перестали. Ми троє присягнули у вічній дружбі на каменях думок. Я казала тобі, що не перестану дружити з Кунгу лише тому, що мені виповнилося дванадцять.

– Нам пощастило, що нас не застукали з ним. Але одружуватися? – Місу похитала головою. – Ти повинна подумати краще.

Подумати краще? Сонджу зробила глибокий вдих і сказала собі: «Спокійно, спокійно».

– Я також казала, що якби ти народилася у такій родині, як він, то я все одно була б твоєю найкращою подругою.

Сонджу дивилася, як Місу прикусила нижню губу. Тоді промовила:

– Місу, це мое життя. Не моєї матері, не когось іншого. Вибір має бути моїм. На відміну від наших батьків, ми здобули сучасну освіту, а не вивчали ту поважну конфуціанську філософію. Ми роками говорили про те, як житимемо сучасним життям.

– Ви з Кунгу говорили.

Було помилкою приходити сюди. Розбита, Сонджу спробувала ще раз.

– Ми з Кунгу розуміємо одне одного. Є речі, які ми хочемо зробити. Ми будемо рівними партнерами у шлюбі. Матимемо рівні голоси. Як я можу зрадити його?

Місу похитала головою.

— Твої батьки ніколи такого не схвалять.

Сонджу опиралася намаганням матері видати її заміж уже майже два роки.

— Мені потрібен ще лиш один рік. До того часу Кунгу вже закінчить навчання та матиме стабільну роботу. Тоді ми зможемо одружитися. Навіть якщо мені доведеться втекти з дому.

Не те щоб вона не думала про можливість втечі з дому, але куди їй у такому разі податися? Як себе забезпечувати?

— Ти не можеш утекти. Подумай, як це вплине на твою родину, — сказала Місу.

Сонджу хотіла запротестувати, сказавши, як на неї вплине розлука з Кунгу, але натомість відповіла:

— Я прийшла сюди, щоб ти допомогла мені придумати, як вмовити мою матір.

Вона встала, щоб піти. Тепер у Сонджу не залишалося вибору, крім як благати власну матір.

Наступного дня рано-вранці Сонджу схилилася на підлозі перед своєю матір'ю, одягнуеною у традиційне корейське вбрання, її волосся було затягнуте у джгут, який тримала нефритова шпилька лавандового кольору. Вона поглянула на свою бездоганно вбрану матір і подумала, які ж вони схожі зовні своїми об'ємними рисами та квадратними формами обличчя, проте різні за поглядами та темпераментами.

Мати струнко сиділа й уважно вивчала якісь записи, що лежали перед нею на низенькому столику. Її уста були міцно стиснуті, а погляд, що прикипів до записів, не відхилявся ні на йоту. Серце Сонджу тьохнуло від думки про те, що їй доведеться благати цю холодну дисципліновану жінку, яка тримала все в собі так глибоко, що якби вколола пальця, то навіть і краплини крові не пролилося б.

Коли Сонджу виповнилося п'ять, вона дізналася, що не всі матері такі. Вона завітала до дому Місу та побачила, як мати Місу розчісує своїй доньці волосся, паралельно розмовляючи з нею ніжним, лагідним голосом. Коли та закінчила, то обхопила обличчя Місу й усміхнулася. Тоді Сонджу повернулася додому, взяла гребінця та попросила свою матір розчесати їй волосся. З відразою та поглянула спершу на гребінець, а тоді на неї. Тієї ж миті й розколалося п'ятирічне серце Сонджу. Вона похилила голову і пішла до своєї кімнати, наче собака, яку насварили. Відтоді дівчина вирішила, що більше ніколи нічого не попросить у неї. А тепер вона мусила благати цю саму матір зачекати ще рік.

— Пробачте, матінко. Я маю дещо вам розповісти.

Мати неквапом підвела голову, здійняла підборіддя й кинула погляд у бік Сонджу. Після тихого та глибокого вдиху, а потім ще одного й ще, дівчина важко ковтнула слину і промовила:

— Я хочу зачекати ще один рік, а тоді одружитися зі студентом Сеульського національного університету.

Власний голос проgrimів у неї у вухах. Чи правильно вона все сказала? Вона знову зробила тихий і глибокий вдих. Наче твари-на перед обличчям хижака, Сонджу сиділа непорушно та чекала, доки її мати завдасть удару. Після довгої мовчанки та мовила:

— Звідки ти знаєш цього чоловіка?

— Я знаю його ще з семи років.

— Чому ти не розповіла мені про нього?

— Бо знала, що ви не схвалите.

— І чому ж я не схвалю?

— Він бідний і не має батька.

Мати не зводила з неї погляду. Сонджу знала, що це означало. Вона змушена розповісти більше. Її живіт крутило від кожного подиху.

— Вони з матір'ю живуть у домі його дядька.

Мати все ще не зводила погляду. Сонджу здалася.

– Його дядько купець.

– Тоді ти знаєш, що не можеш одружитися з цим чоловіком. Від цієї миті ти не полишатимеш дім без нагляду.

Сонджу нахилилася.

– Я не матиму без нього щастя. Цього року він закінчує навчання. Він стане успішним. От побачите. Дозвольте зачекати, матінко, прошу.

– Ти вже зганьбила нашу родину?

– Ні, матінко.

Вона миттю зрозуміла, що припустилася помилки. Її неправдива відповідь змусила б матір переглянути свою думку, але тепер таке багатообіцяльне майбутнє було знищено. Тіло обм'якло, пальці втратили всю силу.

Мати гучно закрила книжку із записами.

– З цією розмовою покінчено.

Сонджу затрусилася від останніх материних слів, наче на неї кинули брилу льоду, але вже наступної миті її кинуло в жар від киплячого гніву.

«Ненавиджу її», – промовила вона до себе, йдучи до своєї кімнати. Якби ж вона тільки сказала «Так!»! Це б змінило її життя.

Тим часом мати почала зустрічатися зі сватами і вже за якісь шість днів знайшла нареченого – студента інженерного факультету Сеульського національного університету.

– За чотири дні відбудуться твої оглядини. Його родина має гарні статки у провінції Чхуннам.

– Навіщо ви так поспішаєте?

– Що швидше, то краще. Що далі звідси, то краще.

Сонджу зрозуміла, що мати хотіла її позбутися. Вона гірко заридала, прикривши обличчя долонями; її руки тремтіли. Вже за мить вона почула, як мати підвелася і вийшла з кімнати. Подих холодного повітря пролетів повз неї та пробіг холодом по спині.

Усі ці роки дівчина запевняла себе, що мати їй не потрібна, але її реакція свідчила протилежне. Вона була безсилою. Сонджу ридала від сорому, аж доки не звалилася від втоми.

Наступного ранку батько покликав її до чоловічого крила та сказав:

– Студент-інженер – це гарний наречений. Свати сказали твоїй матері, що він походить із прогресивної родини. Ти будеш із ним щаслива.

Такою була думка її батька.

У своїй кімнаті вона осіла на підлогу та сперлась об стіну. Порожнім поглядом Сонджу дивилась перед собою та не рухалась. За вікном на безлистій гілці висіла самотня помаранчева хурма. Бура пташка пролетіла повз неї й зачепила гілку. Хурма впала.

Сонджу знала, яка доля її чекає. Така ж, як і на усіх жінок після заручин – абсолютна покірність чоловікові та його родині. Покірність – із цим вона була знайома. У п'ятому класі вчитель англійської перед усім класом бив її долоні бамбуковою палицею за те, що вона заговорила корейською, а не японською. Два швидких удари, різких та пекучих. Коли Сонджу спробувала зчепити долоні, то її пальці зігнулися лише наполовину. Вона прикусила губу й ледь змусила себе стримати сльози. Дівчина йшла до своєї партії й бачила, як її однокласники-корейці опускали очі, коли вона проходила повз них. У горлі застряг клубок. Коли Сонджу сіла за своє місце, то виструнчилася й спрямувала погляд на вчителя. Її підборіддя було високо піднятим, висловлюючи непокору. Під партою дівчина люто стискала камінь думок, що лежав у її кишені, і відчувала кожен кричущий нерв на пухирях, що з'являлися на місці ран. Вона хотіла запам'ятати цей біль. Хотіла запам'ятати цей гнів. Починаючи з цього семестру, вона обігнала в навчанні усіх своїх однокласників-японців.